

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

16 iulie 2020*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Politica privind imigrarea – Dreptul la reîntregirea familiei – Directiva 2003/86/CE – Articolul 4 alineatul (1) – Noțiunea de «copil minor» – Articolul 24 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Interesul superior al copilului – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale – Dreptul la o cale de atac efectivă – Copii ai susținătorului reîntregirii deveniți majori în cursul procedurii decizionale sau al procedurii jurisdicționale împotriva deciziei de respingere a cererii de reîntregire a familiei”

În cauzele conexe C-133/19, C-136/19 și C-137/19,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia), prin deciziile din 31 ianuarie 2019, primite de Curte la 19 februarie 2019 (C-133/19) și la 20 februarie 2019 (C-136/19 și C-137/19), în procedurile

B. M. M. (C-133/19 și C-136/19),

B. S. (C-133/19),

B. M. (C-136/19),

B. M. O. (C-137/19)

împotriva

État belge,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna A. Prechal, președintă de cameră, doamna L. S. Rossi (raportoare) și domnii J. Malenovský, F. Biltgen și N. Wahl, judecători,

avocat general: domnul G. Hogan,

grefier: doamna M. Krausenböck, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 30 ianuarie 2020,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru B. M. M., B. S., B. M. și B. M. O., de A. Van Vyve, avocate;

* Limba de procedură: franceza.

- pentru guvernul belgian, de P. Cottin, C. Pochet și C. Van Lul, în calitate de agenți, asistați de E. Derriks, G. van Witzenburg și M. de Sousa Marques E Silva, avocați;
- pentru guvernul german, de R. Kanitz și J. Möller, în calitate de agenți;
- pentru guvernul austriac, de J. Schmoll, în calitate de agent;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga și M. Condou-Durande, în calitate de agenți;

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 martie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea Directivei 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO 2003, L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164) și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între B. M. M. (C-133/19 și C-136/19), B. S. (C-133/19), B. M. (C-136/19) și B. M. O. (C-137/19), resortisanți guineeni, pe de o parte, și État belge (statul belgian), pe de altă parte, în legătură cu respingerea unor cereri de eliberare a unei vize în vederea reîntregirii familiei.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentelor (2), (4), (6), (9) și (13) ale Directivei 2003/86:

„(2) Măsurile privind reîntregirea familiei ar trebui adoptate în conformitate cu obligația de protecție a familiei și de respectare a vieții de familie, care este consacrată în numeroase instrumente de drept internațional. Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și respectă principiile recunoscute în special de articolul 8 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950] și de [cartă].

[...]

(4) Reîntregirea familiei este o modalitate necesară pentru a face posibilă viața în familie. Ea contribuie la crearea unei stabilități socioculturale care facilitează integrarea resortisanților țărilor terțe în statele membre, fapt care permite, de asemenea, promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al Comunității, enunțat de tratat.

[...]

(6) Pentru a asigura protecția familiei, precum și menținerea sau crearea unei vieți de familie, este necesar să se stabilească, pe baza unor criterii comune, condițiile materiale pentru exercitarea dreptului la reîntregirea familiei.

[...]

(9) Reîntregirea familiei ar trebui să vizeze, în orice caz, membrii familiei nucleare, și anume soțul (soția) și copiii minori.

[...]

(13) Se cuvine a prevedea un sistem de norme de procedură care să guverneze examinarea cererii de reîntregire a familiei, precum și intrarea și șederea membrilor familiei. Respectivul proceduri ar trebuie să fie eficiente și gestionabile în raport cu sarcina normală de lucru a administrațiilor statelor membre, precum și transparente și echitabile, astfel încât să ofere un nivel adecvat de certitudine juridică persoanelor în cauză.”

4 Articolul 1 din Directiva 2003/86 are următorul cuprins:

„Prezenta directivă are ca obiectiv stabilirea condițiilor în care se exercită dreptul la reîntregirea familiei pe care îl au resortisanții țărilor terțe care au reședința în mod legal pe teritoriul statelor membre.”

5 Articolul 4 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre autorizează intrarea și șederea, în conformitate cu prezenta directivă și sub rezerva respectării condițiilor prevăzute de capitolul IV, precum și la articolul 16, a următorilor membri ai familiei:

(a) soțul susținătorului reîntregirii;

(b) copiii minori ai susținătorului reîntregirii și ai soțului acestuia, inclusiv copiii adoptați în conformitate cu o decizie luată de autoritatea competentă a statului membru în cauză sau cu o decizie executorie în mod automat în temeiul obligațiilor internaționale ale respectivului stat membru sau care trebuie recunoscută în conformitate cu obligațiile internaționale;

(c) copiii minori, inclusiv copiii adoptați, ai susținătorului reîntregirii, atunci când acesta exercită drepturile părintești asupra copiilor și aceștia se află în întreținerea sa. Statele membre pot autoriza reîntregirea pentru copiii asupra cărora drepturile părintești sunt exercitate în comun, cu condiția ca celălalt titular al drepturilor părintești să fi consimțit;

(d) copiii minori, inclusiv copiii adoptați, ai soțului, atunci când soțul exercită drepturile părintești asupra copiilor și aceștia se află în întreținerea sa. Statele membre pot autoriza reîntregirea pentru copiii asupra cărora drepturile părintești sunt exercitate în comun, cu condiția ca celălalt titular al drepturilor părintești să fi consimțit.

Copiii minori menționați de prezentul articol trebuie să aibă sub vârsta majoratului stabilită prin lege în statul membru în cauză și să nu fie căsătoriți.

[...]”

6 Articolul 5 din directiva menționată prevede următoarele:

„(1) Statele membre stabilesc dacă, în scopul exercitării dreptului la reîntregirea familiei, o cerere de intrare și de ședere trebuie depusă pe lângă autoritățile competente ale statului membru în cauză fie de către susținătorul reîntregirii, fie de către membrii familiei.

(2) Cererea este însoțită de documente justificative care dovedesc legăturile de familie și respectarea condițiilor prevăzute la articolele 4 și 6 și, după caz, la articolele 7 și 8, precum și de copii certificate ale documentelor de călătorie ale membrilor familiei.

După caz, pentru a obține dovada existenței legăturilor de familie, statele membre pot organiza interviuri cu susținătorul reîntregirii și cu membrii familiei sale și orice alte cercetări pe care le consideră necesare.

[...]

(4) De îndată ce este posibil și, în orice caz, nu mai târziu de nouă luni de la data depunerii cererii, autoritățile competente ale statului membru notifică în scris persoanei care a depus o cerere decizia în legătură cu aceasta.

În cazuri excepționale legate de complexitatea examinării cererii, termenul prevăzut la primul paragraf poate fi prelungit.

Decizia de respingere a cererii se motivează în mod corespunzător. Orice consecință a absenței unei decizii la expirarea termenului prevăzut la primul paragraf trebuie reglementată prin legislația internă a statului membru în cauză.

(5) În timpul examinării cererii, statele membre se asigură că acordă atenția cuvenită interesului superior al copilului minor.”

7 Potrivit articolului 16 alineatele (1) și (2) din aceeași directivă:

„(1) Statele membre pot respinge o cerere de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei sau, după caz, pot retrage permisul de ședere al unui membru al familiei sau pot refuza reînnoirea acestuia în unul dintre următoarele cazuri:

(a) atunci când condițiile stabilite în prezenta directivă nu sunt sau nu mai sunt îndeplinite.

[...]

(2) De asemenea, statele membre pot respinge o cerere de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei sau pot retrage permisul de ședere al unui membru al familiei sau pot refuza reînnoirea acestuia, în cazul în care se constată că:

(a) au fost utilizate informații false sau mincinoase sau documente false sau falsificate sau că s-a recurs la fraudă sau la alte mijloace ilegale;

[...]”

8 Potrivit articolului 18 din Directiva 2003/86:

„Statele membre se asigură că susținătorul reîntregirii și/sau membrii familiei sale au dreptul să conteste în fața instanței deciziile de respingere a cererii de reîntregire a familiei, de respingere a reînnoirii permisului de ședere, de retragere a permisului de ședere sau de luare a unei măsuri de îndepărtare.

Procedura și competențele în conformitate cu care se exercită dreptul prevăzut la primul paragraf sunt stabilite de statele membre în cauză.”

Dreptul belgian

- 9 Articolul 10 alineatul 1 primul paragraf din loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (Legea din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor) (*Moniteur belge* din 31 decembrie 1980, p. 14584), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumită în continuare „Legea din 15 decembrie 1980”), prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor articolelor 9 și 12, li se permite de drept șederea în Regat pentru o perioadă mai lungă de trei luni:

[...]

4 următorilor membri de familie ai unui străin căruia i se permite, pentru cel puțin 12 luni, șederea sau i se acordă dreptul de ședere în Regat pentru o perioadă nedeterminată sau i se permite să se stabilească acolo pentru cel puțin 12 luni. Acest termen de 12 luni se elimină în cazul în care legătura conjugală sau parteneriatul înregistrat exista anterior sosirii străinului căruia i se alătură un membru de familie în Regat sau în cazul în care au un copil minor comun sau este vorba despre membrii familiei unui străin recunoscut ca refugiat ori ca beneficiar de protecție subsidiară:

- soțul său străin ori străinul cu care a încheiat un parteneriat înregistrat, considerat echivalent al unei căsătorii în Belgia, care vine să locuiască împreună cu el, cu condiția ca vârsta celor două persoane în cauză să depășească 21 de ani. Această vârstă minimă este totuși redusă la 18 ani atunci când legătura conjugală sau acest parteneriat înregistrat, după caz, este preexistent sosirii străinului căruia i se alătură un membru de familie în Regat;
- copiii lor, care vin să locuiască împreună cu ei înainte de împlinirea vârstei de 18 ani și care sunt necăsătoriți;
- copiii străinului căruia i se alătură un membru de familie, ai soțului/soției sau ai partenerului înregistrat menționat la prima liniuță, care vin să locuiască împreună cu ei înainte de împlinirea vârstei de 18 ani și care sunt necăsătoriți, în măsura în care străinul căruia i se alătură un membru de familie, soțul său ori acest partener înregistrat exercită drepturile privind încredințarea asupra copiilor sau aceștia se află în întreținerea lor și, în cazul exercitării în comun a drepturilor privind încredințarea, cu condiția ca celălalt titular al dreptului de încredințare să fi consimțit;

[...]”

- 10 Articolul 10 ter alineatul 3 din această lege prevede:

„Ministrul sau delegatul său poate decide să respingă cererea pentru eliberarea unui permis de ședere pentru o perioadă mai lungă de trei luni, [...] fie în cazul în care străinul [...] a utilizat informații false ori mincinoase sau documente false ori falsificate sau a recurs la fraudă ori la alte mijloace ilegale (de natură decisivă), pentru a obține un astfel de permis [...]”

- 11 Articolul 12 bis din legea menționată prevede:

„§ 1. Străinul care declară că se află într-una dintre situațiile prevăzute la articolul 10 trebuie să înainteze cererea reprezentantului diplomatic sau consular belgian competent în circumscripția căruia se află domiciliul sau reședința sa din străinătate.

[...]

§ 2. [...]

Data depunerii cererii este data la care sunt depuse toate aceste documente, prevăzute la articolul 30 din Legea din 16 iulie 2004 privind Codul de drept internațional privat sau convențiile internaționale în materie.

Decizia privind permisul de ședere se adoptă și se comunică în cel mai scurt termen, dar nu mai târziu de șase luni de la data depunerii cererii, astfel cum este definită la al doilea paragraf. [...]

În cazuri excepționale legate de complexitatea examinării cererii [...], ministrul sau delegatul său poate să prelungească termenul de examinare de două ori cu câte trei luni prin decizie motivată, adusă la cunoștința solicitantului.

În cazul în care nu a fost adoptată nicio decizie la expirarea perioadei de nouă luni de la data introducerii cererii, la care se adaugă o eventuală prelungire în conformitate cu al cincilea paragraf, autorizarea șederii trebuie să fie recunoscută.

[...]

§ 7. Pe parcursul examinării cererii, se ține seama în mod corespunzător de interesul superior al copilului.”

12 Articolul 39/56 primul paragraf din aceeași lege prevede:

„Acțiunile prevăzute la articolul 39/2 pot fi introduse la [Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii, Belgia)] de străinul care justifică o vătămare sau un interes.”

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

- 13 Din deciziile de trimitere reiese că, la 20 martie 2012, B. M. M., resortisant al unei țări terțe care beneficiază de statutul de refugiat în Belgia, a depus în numele și pe seama copiilor săi minori, B. S., B. M. și B. M. O., la ambasada Belgiei din Conakry (Guinea), cereri pentru eliberarea unui permis de ședere în scopul reîntregirii familiei, întemeiate pe articolul 10 alineatul 1 primul paragraf punctul 4 a treia liniuță din Legea din 15 decembrie 1980. Aceste cereri au fost respinse la 2 iulie 2012.
- 14 La 9 decembrie 2013, B. M. M. a depus la ambasada Belgiei la Dakar (Senegal), în numele și pe seama copiilor săi minori, B. S., B. M. și B. M. O., noi cereri pentru eliberarea unui permis de ședere întemeiate pe aceleași dispoziții ale Legii din 15 decembrie 1980.
- 15 Prin trei decizii din 25 martie 2014, autoritățile belgiene competente au respins aceste cereri pentru eliberarea unui permis de ședere în temeiul articolului 10 ter alineatul 3 din Legea din 15 decembrie 1980, pentru motivul că B. S., B. M. și B. M. O. utilizaseră informații false ori mincinoase sau documente false ori falsificate sau recurseseră la fraudă ori la alte mijloace ilegale pentru a obține permisele solicitate. Astfel, în ceea ce îi privește pe B. S. și B. M. O., aceste autorități au arătat că ei declaraseră, în cererea pentru eliberarea unui permis de ședere, că erau născuți la 16 martie 1999 și, respectiv, 20 ianuarie 1996, în timp ce B. M. M. indicase, în cererea sa de azil, că erau născuți la 16 martie 1997 și, respectiv, la 20 ianuarie 1994. În ceea ce îl privește pe B. M. O., autoritățile menționate au subliniat că B. M. M. nu declarase existența acestui copil în cererea sa de azil.
- 16 La data adoptării deciziilor de respingere din 25 martie 2014, potrivit declarațiilor reclamantilor din litigiul principal, B. S. și B. M. erau încă minori, în timp ce B. M. O. devenise major.

- 17 La 25 aprilie 2014, B. M. M. și B. S. (cauza C-133/19), B. M. M. și B. M. (cauza C-136/19) și B. M. O. (cauza C-137/19) au formulat acțiuni în suspendare și în anulare împotriva deciziilor de respingere menționate la Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii). Prin scrisorile din 10 septembrie 2015, 7 ianuarie 2016 și 24 octombrie 2017, persoanele interesate au solicitat acestei instanțe soluționarea acțiunilor lor.
- 18 Prin hotărârile din 31 ianuarie 2018, Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii) a respins acțiunile ca inadmisibile pentru lipsă de interes. După ce a amintit că, potrivit unei jurisprudențe naționale constante, interesul unui reclamant de a exercita o acțiune trebuie să existe în momentul introducerii acțiunii și să se mențină până la pronunțarea hotărârii, această instanță a observat că, în speță, în ipoteza în care deciziile de respingere în discuție în litigiile principale ar fi fost anulate, iar autoritățile belgiene competente ar fi fost obligate să reexamineze cererile pentru eliberarea unui permis de ședere, acestea nu ar putea, în orice caz, să fie admise, întrucât, între timp, chiar ținând seama de datele nașterii indicate în aceste cereri, B. S., B. M. și B. M. O. deveniseră majori și nu mai îndeplineau condițiile prevăzute de dispozițiile care reglementau reîntregirea familiei pentru copiii minori.
- 19 Reclamanții din litigiile principale au formulat recurs la Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia). Aceștia susțin în esență că interpretarea reținută de Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii), pe de o parte, încalcă principiul efectivității dreptului Uniunii, întrucât îi împiedică pe B. S., B. M. și B. M. O. să se bucure de dreptul la reîntregirea familiei consacrat de articolul 4 din Directiva 2003/86, și, pe de altă parte, încalcă dreptul la o cale de atac efectivă, întrucât îi privează de posibilitatea de a formula o cale de atac împotriva deciziilor de respingere în discuție în litigiul principal, în timp ce acestea – în ceea ce privește cauzele C-133/19 și C-136/19 – fuseseră nu doar adoptate, ci și contestate la un moment la care reclamanții erau încă minori.
- 20 În această privință, Conseil d'État (Consiliul de Stat) arată că Curtea a statuat, în Hotărârea din 12 aprilie 2018, A și S (C-550/16, EU:C:2018:248), că articolul 2 litera (f) din Directiva 2003/86/CE coroborat cu articolul 10 alineatul (3) litera (a) din această directivă trebuie interpretat în sensul că trebuie să fie calificat drept „minor”, în sensul acestei dispoziții, un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid cu vârsta sub 18 ani la momentul intrării sale pe teritoriul unui stat membru și al depunerii cererii sale de azil în acest stat, dar care, în cursul procedurii de azil, împlinește vârsta majoratului și căruia i se recunoaște, ulterior, statutul de refugiat.
- 21 Totuși, instanța de trimitere subliniază că litigiul în care s-a pronunțat această hotărâre se distinge de cauzele principale în măsura în care acestea nu se referă la un minor căruia i s-a recunoscut calitatea de refugiat. În plus, întrucât Directiva 2003/86 prevede un termen pentru adoptarea unei decizii privind o cerere de reîntregire a familiei, dreptul la reîntregirea familiei nu ar mai depinde de celeritatea mai mare sau mai mică cu care această cerere este examinată. În orice caz, în speță, deciziile de respingere în discuție în litigiile principale ar fi fost adoptate în termenul prevăzut la articolul 12 bis alineatul 2 din Legea din 15 decembrie 1980.
- 22 În aceste condiții, Conseil d'État (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

În cauzele C-133/19 și C-136/19:

„1) Pentru a garanta efectivitatea dreptului Uniunii Europene și pentru a nu face imposibilă acordarea dreptului la reîntregirea familiei care, în opinia [celui de al doilea] reclamant, îi este conferit prin articolul 4 din Directiva [2003/86], această dispoziție trebuie interpretată în sensul că copilul susținătorului reîntregirii poate beneficia de dreptul la reîntregirea familiei atunci când împlinește vârsta majoratului în cursul procedurii jurisdicționale împotriva deciziei prin care i se refuză acest drept și care a fost luată atunci când era încă minor?

2) Articolul 47 din [cartă] și articolul 18 din Directiva [2003/86] trebuie interpretate în sensul că se opun ca acțiunea în anulare formulată împotriva deciziei prin care unui copil minor îi este refuzat dreptul la reîntregirea familiei să fie considerată inadmisibilă pentru motivul că copilul a devenit major în cursul procedurii jurisdicționale, în condițiile în care acesta ar fi privat de posibilitatea de a obține soluționarea acțiunii sale formulate împotriva acestei decizii și s-ar aduce atingere dreptului său la o cale de atac efectivă?”

În cauza C-137/19:

„Articolul 4 alineatul (1) [primul paragraf] litera (c) din Directiva [2003/86] coroborat eventual cu articolul 16 alineatul (1) din aceeași directivă trebuie interpretat în sensul că impune ca resortisanții țărilor terțe, pentru a fi calificați drept «copii minori» în sensul dispoziției menționate, să fie «minori» nu numai în momentul depunerii cererii de acordare a dreptului de ședere, ci și în momentul în care administrația se pronunță, în fine, cu privire la această cerere?”

23 Prin Decizia președintelui Curții din 12 martie 2019, cauzele C-133/19, C-136/19 și C-137/19 au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare formulată în cauzele C-133/19 și C-136/19, precum și cu privire la întrebarea formulată în cauza C-137/19

24 Prin intermediul primei întrebări formulate în cauzele C-133/19 și C-136/19, precum și prin intermediul întrebării formulate în cauza C-137/19, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86 trebuie interpretat în sensul că data de referință pentru a se stabili dacă un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid necăsătorit este un „copil minor”, în sensul acestei dispoziții, este cea la care este depusă cererea de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei pentru copii minori sau cea la care autoritățile competente din acest stat membru pronunță decizia cu privire la această cerere, eventual după o acțiune îndreptată împotriva unei decizii de respingere a unei astfel de cereri.

25 În această privință, trebuie amintit că obiectivul urmărit de Directiva 2003/86 este favorizarea reîntregirii familiei și că această directivă urmărește, în plus, să acorde o protecție resortisanților unor țări terțe, în special minorilor (Hotărârea din 13 martie 2019, E., C-635/17, EU:C:2019:192, punctul 45 și jurisprudența citată).

26 În acest context, articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată impune statelor membre obligații pozitive precise, cărora le corespund drepturi subiective clar definite. Acesta le obligă, în ipotezele stabilite de aceeași directivă, să permită reîntregirea familiei anumitor membri ai familiei susținătorului reîntregirii fără a putea exercita marja lor de apreciere (Hotărârea din 13 martie 2019, E., C-635/17, EU:C:2019:192, punctul 46 și jurisprudența citată).

27 Printre membrii familiei susținătorului reîntregirii a căror intrare și ședere trebuie să fie autorizată de statul membru în cauză se numără, conform articolului 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86, „copiii minori, inclusiv copiii adoptați, ai susținătorului reîntregirii, atunci când acesta exercită drepturile părintești asupra copiilor și aceștia se află în întreținerea sa”.

- 28 În această privință, deși, potrivit articolului 4 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2003/86, copiii minori trebuie să aibă sub vârsta majoratului stabilită prin lege în statul membru în cauză, acest articol nu precizează momentul care trebuie să fie avut în vedere pentru a aprecia îndeplinirea acestei condiții, nici nu face trimitere, în această din urmă privință, la dreptul statelor membre.
- 29 Deși, în conformitate cu dispoziția menționată, rămâne la latitudinea statelor membre stabilirea vârstei majoratului, acestora nu li se poate acorda, în schimb, nicio marjă de apreciere în ceea ce privește stabilirea momentului care trebuie să fie avut în vedere pentru a aprecia vârsta solicitantului în sensul articolului 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86.
- 30 Astfel, trebuie amintit că, în conformitate atât cu cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și cu cea a principiului egalității, o dispoziție a acestui drept care nu conține nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune Europeană o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând seama în special de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (Hotărârea din 26 iulie 2017, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, punctul 38 și jurisprudența citată).
- 31 Astfel cum s-a amintit la punctul 25 din prezenta hotărâre, obiectivul urmărit de Directiva 2003/86 este favorizarea reîntregirii familiei. În acest scop, astfel cum prevede articolul 1 din directivă, aceasta stabilește condițiile în care se exercită dreptul la reîntregirea familiei pe care îl au resortisanții țărilor terțe care au reședința în mod legal pe teritoriul statelor membre.
- 32 În plus, astfel cum reiese cum reiese din considerentul (2) al directivei menționate, aceasta recunoaște drepturile fundamentale și respectă principiile consacrate de cartă.
- 33 În această privință, trebuie amintit că statele membre, în special instanțele acestora, au nu numai obligația de a interpreta dreptul lor național într-un mod conform dreptului Uniunii, ci și de a se asigura că nu se întemeiază pe o interpretare a unui text de drept derivat care ar intra în conflict cu drepturile fundamentale protejate de ordinea juridică a Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punctul 34, precum și Hotărârea din 6 decembrie 2012, *O și alții*, C-356/11 și C-357/11, EU:C:2012:776, punctul 78).
- 34 În special, articolul 7 din cartă, care cuprinde drepturi ce corespund celor garantate de articolul 8 paragraful 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, recunoaște dreptul la respectarea vieții private sau de familie. Această dispoziție din cartă trebuie să fie coroborată cu obligația de a lua în considerare interesul superior al copilului, recunoscut la articolul 24 alineatul (2) din aceasta, și ținând seama de nevoia copilului de a întreține cu regularitate relații personale cu ambii părinți, menționată la alineatul (3) al aceluiași articol (Hotărârea din 6 decembrie 2012, *O și alții*, C-356/11 și C-357/11, EU:C:2012:776, punctul 76).
- 35 În consecință, dispozițiile Directivei 2003/86 trebuie interpretate și aplicate în lumina articolului 7 și a articolului 24 alineatele (2) și (3) din cartă, astfel cum reiese, de altfel, din cuprinsul considerentului (2) și al articolului 5 alineatul (5) din această directivă, care impun statelor membre să examineze cererile de reîntregire a familiei în interesul copiilor vizați și acordând atenția cuvenită favorizării vieții de familie (Hotărârea din 13 martie 2019, *E.*, C-635/17, EU:C:2019:192, punctul 56 și jurisprudența citată).
- 36 Or, este necesar să se constate, în primul rând, că reținerea datei la care autoritatea competentă a statului membru în cauză soluționează cererea de intrare și de ședere pe teritoriul acestui stat în scopul reîntregirii familiei ca fiind cea care trebuie să fie avută în vedere pentru a aprecia vârsta solicitantului în scopul aplicării articolului 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86 nu ar fi conformă nici cu obiectivele urmărite de această directivă, nici cu cerințele care

decurg din articolul 7 și din articolul 24 alineatul (2) din cartă, întrucât această din urmă dispoziție impune ca, în toate acțiunile referitoare la copii, în special cele efectuate de statele membre la aplicarea directivei menționate, interesul superior al copilului să fie considerat primordial.

- 37 Astfel, după cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 43 din concluziile sale, autoritățile și instanțele naționale competente nu ar fi încurajate să examineze cu prioritate cererile minorilor cu urgența necesară pentru a ține seama de vulnerabilitatea lor și ar putea să acționeze astfel încât să pună în pericol drepturile legitime la reîntregirea familiei ale acestor minori (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 aprilie 2018, A și S, C-550/16, EU:C:2018:248, punctul 58).
- 38 În speță, din cererile de decizie preliminară reiese că, la 9 decembrie 2013, B. M. M. a depus în numele și pe seama copiilor săi minori B. S., B. M. și B. M. O., la ambasada Belgiei din Dakar, cereri pentru eliberarea unui permis de ședere în scopul reîntregirii familiei, iar acestea au fost respinse la 25 martie 2014, cu respectarea termenelor prevăzute de legea belgiană.
- 39 Or, deși, la 25 aprilie 2014, B. M. M., precum și B. S., B. M. și B. M. O. au formulat acțiuni în suspendare și în anulare împotriva acestor decizii de respingere la Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii) și deși, în mai multe rânduri, în cursul anilor 2015-2017, ei au solicitat acestei instanțe să le soluționeze acțiunile, este cert că doar la 31 ianuarie 2018, respectiv la trei ani și nouă luni de la formularea acțiunilor, Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii) a respins acțiunile menționate ca fiind inadmisibile pentru lipsă de interes, bazându-se pe faptul că, la data pronunțării, B. S., B. M. și B. M. O. erau majori și nu mai îndeplineau, așadar, condițiile prevăzute de dispozițiile care reglementau reîntregirea familiei pentru copiii minori.
- 40 În această privință, trebuie subliniat că astfel de termene de examinare nu sunt excepționale în Belgia, întrucât, după cum a observat guvernul belgian în ședință, termenul mediu în care Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul Contenciosului privind Străinii) soluționează litigii în materie de reîntregire a familiei este de trei ani. În plus, același guvern a precizat că cazul reclamantilor din litigiul principal nu fusese considerat prioritar de această instanță.
- 41 Împrejurările amintite la punctul anterior ilustrează astfel faptul că o interpretare a articolului 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86 potrivit căreia data la care administrația competentă a statului membru în cauză soluționează cererea de intrare și de ședere pe teritoriul acestui stat este cea care trebuie să fie avută în vedere pentru a aprecia vârsta solicitantului în sensul acestei dispoziții nu ar permite să se asigure că, în conformitate cu articolul 24 alineatul (2) din cartă, interesul copilului rămâne în toate împrejurările primordial pentru statele membre în contextul aplicării Directivei 2003/86.
- 42 În al doilea rând, o astfel de interpretare nu ar permite nici să se garanteze, în conformitate cu principiile egalității de tratament și securității juridice, un tratament identic și previzibil pentru toți solicitanții care se află din punct de vedere cronologic în aceeași situație, întrucât aceasta ar condiționa succesul cererii de reîntregire a familiei în principal de circumstanțe imputabile administrației sau instanțelor naționale, în special celeritatea mai mare sau mai mică cu care este examinată cererea sau se soluționează o acțiune îndreptată împotriva unei decizii de respingere a unei astfel de cereri, iar nu de circumstanțe imputabile solicitantului (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 aprilie 2018, A și S, C-550/16, EU:C:2018:248, punctele 55 și 60).
- 43 În plus, întrucât ar avea ca efect să condiționeze dreptul la reîntregirea familiei de împrejurări aleatorii și imprevizibile, imputabile în întregime autorităților și instanțelor naționale competente ale statului membru în cauză, interpretarea menționată ar putea conduce la diferențe importante în examinarea cererilor de reîntregire a familiei între statele membre și în cadrul aceluiași stat membru.

- 44 În aceste condiții, numai luarea în considerare, pentru a stabili dacă a fost îndeplinită condiția de vârstă prevăzută la articolul 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86, a datei depunerii cererii de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei este conformă cu obiectivele acestei directive, precum și cu drepturile fundamentale protejate de ordinea juridică a Uniunii. În această privință, este irelevant dacă această cerere este soluționată direct în urma introducerii cererii sau după anularea unei decizii de respingere a acesteia.
- 45 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de argumentul invocat de guvernele belgian și polonez în observațiile lor scrise potrivit căruia, în temeiul articolului 16 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2003/86, atunci când condițiile de acordare a permisului „nu sunt sau nu mai sunt îndeplinite”, statele membre pot refuza eliberarea permisului de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei. În esență, potrivit acestor guverne, pentru ca cererea de reîntregire a familiei să poată fi admisă, persoana care face obiectul reîntregirii familiei trebuie să fie în mod necesar minoră atât la data depunerii cererii, cât și la data adoptării deciziei cu privire la această cerere.
- 46 În această privință, trebuie arătat că vârsta solicitantului nu poate fi considerată o condiție materială pentru exercitarea dreptului la reîntregirea familiei, în sensul considerentului (6) și al articolului 1 din Directiva 2003/86, similar celor prevăzute în special în cadrul capitolului IV din această directivă. Astfel, contrar acestora din urmă, condiția de vârstă reprezintă chiar o condiție de admisibilitate a cererii de reîntregire a familiei, a cărei evoluție este sigură și previzibilă, și care astfel nu poate fi apreciată decât la data depunerii acestei cereri.
- 47 În consecință, este necesar să se răspundă la prima întrebare din cauzele C-133/19 și C-136/19, precum și la întrebarea din cauza C-137/19 că articolul 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86 trebuie interpretat în sensul că data de referință pentru a se stabili dacă un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid necăsătorit este un copil minor, în sensul acestei dispoziții, este cea la care este depusă cererea de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei pentru copii minori, iar nu cea la care autoritățile competente din acest stat membru pronunță decizia cu privire la această cerere, eventual după o acțiune îndreptată împotriva unei decizii de respingere a unei astfel de cereri.

Cu privire la a doua întrebare formulată în cauzele C-133/19 și C-136/19

- 48 Prin intermediul celei de a doua întrebări formulate în cauzele C-133/19 și C-136/19, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 18 din Directiva 2003/86 coroborat cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune ca o acțiune îndreptată împotriva deciziei de respingere a unei cereri de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei în beneficiul unui copil minor să fie respinsă ca inadmisibilă pentru singurul motiv că respectivul copil a devenit major în cursul procedurii jurisdicționale.
- 49 În această privință, pe de o parte, din dosarul de care dispune Curtea reiese că această întrebare se întemeiază pe premisa potrivit căreia un copil minor devenit major în cursul procedurii jurisdicționale introduse împotriva deciziei de respingere a cererii sale de reîntregire a familiei nu mai are niciun interes în anularea acestei decizii, astfel încât acțiunea sa trebuie să fie în mod necesar respinsă de instanța competentă.
- 50 Or, astfel cum rezultă din răspunsul oferit la prima întrebare din cauzele C-133/19 și C-136/19 și la întrebarea din cauza C-137/19, o astfel de premisă este eronată, astfel încât, în situația vizată la punctul anterior, o astfel de cerere de reîntregire a familiei nu poate fi respinsă pentru singurul motiv că respectivul copil a devenit major în cursul procedurii jurisdicționale.

- 51 Pe de altă parte, este necesar să se arate că, deși Directiva 2003/86 prevede la articolul 5 alineatul (4) un termen de principiu de nouă luni în care autoritățile competente ale statului membru în cauză sunt obligate să notifice persoanei care a depus cererea de reîntregire a familiei decizia care o privește, aceasta nu impune în schimb niciun termen de pronunțare instanței sesizate cu o acțiune împotriva deciziei de respingere a unei astfel de cereri.
- 52 Cu toate acestea, articolul 18 din această directivă obligă statele membre să se asigure că susținătorul reîntregirii sau membrii familiei sale au dreptul să conteste în fața instanței o astfel de decizie și impune acestor state membre să stabilească procedura și competențele în conformitate cu care se exercită acest drept.
- 53 Deși această dispoziție recunoaște astfel statelor membre o anumită marjă de manevră, în special pentru a stabili normele referitoare la soluționarea unei acțiuni împotriva unei decizii de respingere a unei cereri de reîntregire a familiei, trebuie să se arate că, în pofida unei asemenea marje de manevră, statele membre sunt obligate, la punerea în aplicare a Directivei 2003/86, să respecte articolul 47 din cartă, care consacră, în favoarea oricărei persoane ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate, dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești (Hotărârea din 29 iulie 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, punctul 55).
- 54 Or, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 42 și 44 din concluziile sale, articolul 18 din Directiva 2003/86, citit în lumina articolului 47 din cartă, impune un caracter efectiv și real al căilor de atac naționale care permit susținătorului reîntregirii și membrilor familiei sale să își exercite dreptul de a contesta în fața instanței deciziile de respingere a unei cereri de reîntregire a familiei.
- 55 În consecință, o astfel de acțiune nu poate fi respinsă ca inadmisibilă pentru singurul motiv că respectivul copil a devenit major în cursul procedurii jurisdicționale.
- 56 Pe de altă parte și contrar celor susținute de anumite state membre care au prezentat observații, respingerea ca inadmisibilă a unei acțiuni îndreptate împotriva deciziei de respingere a unei cereri de reîntregire a familiei nu se poate întemeia pe constatarea, precum în speță, că persoanele în cauză nu mai justifică interesul de a obține o decizie din partea instanței sesizate.
- 57 Astfel, nu se poate exclude ca un resortisant al unei țări terțe a cărui cerere de reîntregire a familiei a fost respinsă să păstreze, chiar după ce a devenit major, interesul ca instanța sesizată cu acțiunea împotriva acestei respingeri să se pronunțe pe fond, în măsura în care, în anumite state membre, o astfel de hotărâre judecătorească este necesară în special pentru a permite solicitantului să formuleze o acțiune în despăgubire împotriva statului membru în cauză.
- 58 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare formulată în cauzele C-133/19 și C-136/19 că articolul 18 din Directiva 2003/86, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune ca acțiunea îndreptată împotriva respingerii unei cereri de reîntregire a familiei cu un copil minor să fie respinsă ca inadmisibilă pentru singurul motiv că respectivul copil a devenit major în cursul procedurii jurisdicționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 59 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 4 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei trebuie interpretat în sensul că data de referință pentru a se stabili dacă un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid necăsătorit este un copil minor, în sensul acestei dispoziții, este cea la care este depusă cererea de intrare și de ședere în scopul reîntregirii familiei pentru copiii minori, iar nu cea la care autoritățile competente din acest stat membru pronunță decizia cu privire la această cerere, eventual după o acțiune îndreptată împotriva unei decizii de respingere a unei astfel de cereri.**
- 2) **Articolul 18 din Directiva 2003/86, citit în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că se opune ca acțiunea îndreptată împotriva respingerii unei cereri de reîntregire a familiei cu un copil minor să fie respinsă ca inadmisibilă pentru singurul motiv că respectivul copil a devenit major în cursul procedurii jurisdicționale.**

Semnături